

Roma – Italijos sostinė (nuo 1870 m.) ir didžiausias miestas, esantis šalies centrinėje dalyje prie Tibro upės. Administracinis ir politinis centras (prezidento, ministerijų būstinės), Lacijo regiono sostinė ir pagrindinis miestas. Didelis turizmo centras, turintis daugybę antikinių ir viduramžių paminklų (I amžiaus Koliziejus, rūmai, akvedukai, fontanai ir kiti statiniai), turtingus muziejus. Svarbus automobilių, elektrotechnikos, lengvosios pramonės centras, didelis oro (*Fiumicino-Leonardo da Vinci* oro uostas), geležinkelio ir automobilių transporto mazgas. Mieste veikia metropolitenas. Pačiame mieste yra Vatikano valstybė – popiežiaus rezidencija. Romos centras nuo Antikos laikų išsidėstęs ant septynių kalvų, todėl Roma dažnai vadinama „miestu ant septynių kalvų“.

Roma vadinama amžinuoju miestu. Per Italijos viduryje esančią Lacijo sritį teka legendomis apipintas Tibras. Šios upės krantuose prieš pustrėčio tūkstančio metų buvo įkurtas vienas seniausių pasaulio miestų, dabartinė Italijos sostinė Roma. Tai nepaprastas miestas – muziejus. Didžiausią įspūdį kelia senovės Romos laikų statiniai: Koliziejus, Panteonas, Forumas, katakombos ir kt. Unikalus šis miestas dar ir tuo, kad jame yra mažytė popiežiaus valstybė – Vatikanas. Roma yra trečias labiausiai turistų lankomas miestas Europos Sąjungoje ir aštuntas pagal šį rodiklį pasaulyje (2007 m.). Miesto istorinis centras yra įtrauktas į UNESCO ir Pasaulio paveldo sąrašą. Daugelis miesto objektų, tokių kaip Vatikano muziejai, Koliziejus ir kt., patenka tarp 50-ies pasaulio labiausiai lankomų turistinių objektų.

Romos respublika - tai pirmoji valstybė, pasiekusi tokį klestėjimo etapą, kurio liekanas galime pastebėti ir mūsų laikais. Daugelis šių laikų

valstybių naudoja tiek teisinius, tiek politinius Senovės Romos respublikos palikimus. Tai įrodo jų svarbą tolimesnių istorijos etapų vystimuisi. Romėnai puikiai suderino du nesuderinamus dalykus – politiką ir karybą. Jie apgalvotai vadovavo respublikai, o kartu ir skynė vieną po kitos puikias pergales kovoje su priešais. Naudodamiesi savo puikiomis diplomatinėmis savybėmis, romėnai naudojosi savo sugalvota specifine užsienio politika – „skaldyk ir valdyk“. Tuo tarpu respublika, vykstant vis didesniems užkariavimams, tampa vis sudėtingesniu aparatu. Nesiliauja luomų kovos tarp patricijų ir plebėjų dėl politinės įtakos visuomenėje. Šis socialinis Romos visuomenės susiskirstymas į turtinguosius ir neturtingus, savaime aišku, negalėjo ilgai egzistuoti. Vis daugiau plebėjų tampa turtingesni, dėka karų nešamų turtų, o pinigai leidžia tvirčiau jaustis visuomenėje. Taip laikas nuo laiko išsilygina patricijų ir lobstančių plebėjų teisės. Taigi Senovės Romos respublikos valdymas buvo pavyzdys visoms to meto civilizuotoms tautoms. Kartu Romos politinis mechanizmas buvo ne pagal laikotarpį puikiai išsivystęs ir gana sudėtingas, taip leisdamas stebėtis puikiais šios valstybės pasiekimais. .

Romėnų religija

- Romėnų religija buvo politeistinė.
- Ji išsivystė iš indoeuropiečiams būdingų dangaus su jo atmosferiniais reiškiniais ir ugnies kultų.
- Svarbiausias pirmykštės romėnų religijos bruožas - tikėjimas beasmene dievybe – numenu.
- Romėnų dievai globojo tam tikrą aiškiai apibrėžtą sritį: Janas globojo duris; Vesta - širdį ir t.t.
- Vyriausias dievas Jupiteris - lietu derliui bei romėnų gynybą kare.
- Romėnų panteono viršūnę sudarė dievų triada: Jupiteris, Marsas ir Kvirinas.
- Priešingai nei graikų dievai, nebuvo mitų apie romėnų dievų santykius su mirtingaisiais.
- Romos respublikos laikotarpiu religija buvo suorganizuota į griežtą šventikų institucijų sistemą.

Romėnų visuomenė ir buitis

Romos imperijoje buvo dvi pagrindinės gyventojų grupės: piliečiai ir svetimtaučiai. Piliečiai buvo skirstomi į patricijus, plebėjus ir raitelius. Piliečiai vyrai naudojami visomis teisėmis ir privilegijomis. Moterys ir Romos provincijų gyventojai galėjo naudotis tik kai kuriomis teisėmis. Romėnų visuomenėje daug dėmesio buvo skiriama šeimai, kuriai vadovavo tėvas. Po tėvo mirties šeimos galva galėjo tapti bet kuris iš sūnų. Išties giminės siejo vienas vardas. Romoje buvo paplitę trigubi vardai, pvz., Gajus Julijus Cezaris. Pirmasis vardas – asmenvardis, antrasis – giminės vardas, o trečiasis – giminės šakos pavardė. Moterys buvo vadinamos tik giminės vardu, o vergai – tik pravardė. Berniukai suaugusiais buvo pripažįstami tik sulaukę 14 metų. Tada kartu su tėvais ir draugais jie ateidavo į Forumą, kur apsilaukdavo togą ir nusivilkdavo vaikiškus rūbus. Po pirmojo skutimosi berniukus užregistruodavo kaip pilnateisius piliečius. Romėnų visuomenėje moterys ilgą laiką neturėjo jokių teisių. Moters nuosavybė galėjo atitekti jos vyro tėvui. Tik I–II a. pr. Kr. kilmingos romėnės pradėjo valdyti savo turtą ir gavo daugiau teisių.

Senovės Romos išradimai

- 1. Betonas** Naudodami vulkaninių pelenų, kalkių ir jūros vandens mišinį, jie sukūrė mišinį, kurį naudojo pastatų konstrukciniam vientisumui padidinti.
- 2. Romėniški skaitmenys** Romėniški skaitmenys atsirado senovės Romoje, tačiau išliko net ir žlugus Romos imperijai. Skaičiai sistemoje vaizduojami lotynų abėcėlės raidžių deriniais.
- 3. Santechnikos ir kanalizacijos sistema**
- 4. Arkos naudojimas statybose**
- 5. Akvedukas**
- 6. Chirurginiai įrankiai** Romėnai sukūrė tobulesnius medicinos instrumentus, kurie padarė įtaką daugeliui šių dienų chirurginių priemonių.
- 7. Ilgaamžiai keliai** Romėnai naudojo purvo ir žvyro derinį su plytomis, pagamintomis iš sukietėjusios vulkaninės lavos ar granito, todėl keliai buvo be galo stiprūs, nepaisant oro sąlygų.
- 8. Pirmoji įrišta knyga**
- 9. Julijaus kalendorius**
- 10. Pašto sistema** Maždaug 20 m. pr. m. e. imperatorius Augustas įsteigė *cursus publicus* – sistemą, pagal kurią pranešimai ir laišakai galėjo būti perduoti tarp provincijų pasitelkiant arklius ir transporto priemones, tokias kaip arklių vežimas.